

Reactie op concept Erfgoedwet in het kader van de internetconsultatie.

Drs. J.P.L. Bakx; drs. S.H. Jongma; M.P.J.C. Kerkhof (Ma).
Namens: Archeologie Delft, onderdeel van de gemeente Delft,
Juli 2014.

Deze reactie gaat alleen in op de archeologische aspecten van de Erfgoedwet. De reactie is zoveel mogelijk geclusterd en voorzien van referenties naar de juiste artikelen, om verwerking van de opmerkingen te vergemakkelijken.

'Archeologische vondst' en 'Archeologisch monument'

Wij constateren dat in het wetsvoorstel een 'archeologische vondst' een roerende zaak is en een 'archeologisch monument' een onroerende zaak, waar roerende zaken bij horen. Om een volledige bescherming van het bodemarchief te garanderen moeten deze termen daardoor wederzijds met elkaar verbonden worden, maar in het wetsvoorstel worden ze op een aantal plekken losgekoppeld, waardoor onvolledige bescherming op zou kunnen treden:

- WV, art. 5.10; Archeologische toevalsvondst: er wordt alleen gesproken over 'archeologische vondst'. Een losse pot moet je dus melden, maar een complete vindplaats niet.
- WV, art. 10.8 Ontgrondingenwet: artikel 3, lid 3; onderdeel H van de Ontgrondingenwet luidt nu: "dat de vergunninghouder verplicht is technische maatregelen te treffen waardoor monumenten als bedoeld in artikel 1, onderdeel b, van de Monumentenwet 1988 in de bodem kunnen worden behouden". Het cursieve gedeelte zal worden vervangen door 'archeologische vondsten als bedoeld in de erfgoedwet'. Voor de volledigheid zou dit dus 'archeologische vondsten en archeologische monumenten als bedoeld in de erfgoedwet' moeten zijn.

Vergunning voor verstoring Rijksmonument

In de nieuwe omgevingswet komt het feitelijk afgeven van de vergunning terecht bij de gemeente, maar houdt OCW instemmingsrecht (MvT 5.3.1).

- Deze aanpak voegt niets toe aan het archeologisch bestel. Het leidt daarentegen tot meer kosten aan ambtelijke uren (communicatie tussen Gemeente en Rijk), impliceert onvoldoende (specifieke) kennis bij gemeentes en is een lastenverzwaring voor gemeentes, terwijl er geen lastenverlichting bij het Rijk tegenover staat.
- Binnen het WABO traject bestaat een strenge behandeltermijn. Er bestaat een reëel risico dat door de extra communicatiehandelingen tussen gemeente en Rijk, deze termijn wordt overschreden. Dit kan bijzonder schadelijk zijn voor het behoud van onze Rijksmonumenten.

Verantwoordelijkheid documenteren, conserveren en (tijdig) rapporteren

- Via de certificering wordt expliciet geregeld dat het documenteren, conserveren en (tijdig) rapporteren onderdeel is van het professioneel uitvoeren van opgravingen (WV art. 5.4 en 5.6). Voldoet een bedrijf hier niet aan, dan kan het certificaat worden ingetrokken. De (financiële) verantwoordelijkheid voor deze werkzaamheden wordt daarmee volledig bij de uitvoerende instantie gelegd, die daarmee een zeker risico op zich moet nemen.
- Hoewel dit risico in de privaatrechtelijke sfeer kan worden bepaald, middels de voorwaarden in offerte en gunning, is dit mechanisme strijdig met wat er wordt beoogd. In de MvT (deel II, par.5.4, blz. 56, uitleg bij 2^e lid) wordt namelijk gesteld: "Los van de feitelijke verstoring van

de bodem zijn dus ook de kosten voor de handelingen die verband houden met het behoud en de informatie over het archeologisch erfgoed voor de opdrachtgever. Dit hoort bij het principe dat de verstoorder betaald". Volgens die lezing is het ons inziens logischer om deze plicht dan ook in de wet bij de verstoorder te leggen, en niet bij de vergunninghouder.

Certificering

- Het invoeren van certificering voor opgravende instanties zou moeten zorgen voor een effectiever archeologisch kwaliteitsbeleid. Of dit het geval is, is op dit moment lastig in te schatten, omdat de kwaliteitsnormen nog niet zijn uitgewerkt. Aandachtspunt hierbij is de uitspraak "Hoe omvangrijker de invulling door het veld van de norm voor het professioneel handelen is, hoe meer activiteiten de certificerende instelling zal moeten verrichten en hoe hoger de kosten voor een aanvrager van een certificaat zullen zijn" (MvT, 5.3.3, *certificerende instellingen*, alinea 3). Dit zal daarom waarschijnlijk resulteren in zo weinig mogelijk normen, voor zo min mogelijk activiteiten. Hiermee wordt het tegenovergestelde van het beoogde effect bereikt. Het is daarmee zeer de vraag of dit instrument het juiste is om het gestelde doel te behalen.
- De certificering zal worden getoetst op procesmatige audits, maar een inhoudelijke toets wordt niet vereist. De wet voorziet op dat vlak niet in het borgen van de kwaliteit van archeologisch onderzoek.
Er is daarnaast voor gekozen de activiteiten voorafgaand aan het verrichten van archeologisch onderzoek (adviseren, bureauonderzoek, opstellen PvE) niet onder certificering te laten vallen, vanwege de primaire verantwoordelijkheid die gemeenten hebben bij het maken van ruimtelijke plannen, het afwegen van belangen en het verbinden van voorwaarden aan vergunningen (MvT 5.3).
Daarbij is het minimaal vereiste opleidingsniveau voor de toetsende instantie in de PUMA op Hbo-niveau gesteld. De combinatie van deze factoren vormt daarmee een bedreiging voor de kwaliteit in het archeologisch bestel en baart ons grote zorgen.
- Ons inziens is de overgangsregeling van één jaar te kort om een deugdelijk certificeringssysteem op te zetten. In datzelfde jaar moeten ook de certificerende partijen opstarten, hetgeen niet haalbaar is. Deze termijn zou daarom moeten worden verlengd naar een realistischer tijdsbestek.

Overige zaken

- Ondanks dat het één van de uitgangspunten in het door Nederland ondertekende verdrag van Valletta is, is er in het WV en de Omgevingswet geen aandacht voor publieksbereik en educatie.
- MvT, paragraaf 9.1, alinea 8, over kwaliteitsborging en certificering: het tegenvoorstel van de Raad voor Cultuur zou een lastenverzwaring veroorzaken die, alle belangen afwegende, als niet wenselijk wordt beschouwd. Het zou prettig zijn als deze belangenafweging inzichtelijk wordt gemaakt.
- Ten aanzien van de toevalsvondsten (WV, art. 5.10) is nog steeds niet helder geregeld wie er moet betalen voor eventueel benodigd nader onderzoek.
- In het wetsvoorstel wordt gesproken over 'bestemmingsplan', maar dit gaat verdwijnen met de komst van de omgevingswet. Dit is mogelijk een aandachtspunt voor het overgangsrecht.